

Farklı Branşlardan Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulamasına Yönelik Görüşleri

Arş. Gör. Dr. Gülşen KOÇAK*

Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü,
Erzurum / Türkiye, gulsen.demir@atauni.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7048-7545

Arş. Gör. Pelin YILDIRIM

Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü,
Erzurum / Türkiye, pelin.yildirim@atauni.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1114-681X

Dr. Öğr. Üyesi Esra MİNDİVANLI-AKDOĞAN

Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü,
Erzurum / Türkiye, emindivanli@atauni.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6508-3412

Öz

Bu araştırmanın amacı; fen bilgisi, ilköğretim matematik, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinin uygulama sürecinde elde ettikleri görüş ve deneyimlerini belirlemektir. Bu çalışma, nitel araştırma yaklaşımlarından içerik analizi ile yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu, 2018-2019 akademik yılında Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi'nde son sınıfa öğrenim gören 12 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme yoluyla toplanmıştır. Görüşme formu, araştırma soruları doğrultusunda alan yazın taraması yapılarak araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda düzenlemenin ardından görüşme formunun son şekli öğretmen adaylarına uygulanmış-

* Sorumlu Yazar. Tel: +90 442 231 44 60 | Araştırma Makalesi.

Makale Tarih Bilgisi. Gönderim: 05.02.2021, Kabul: 19.07.2021, Erken Görünüm: Mart, 2023, Basım: Haziran, 2023

tır. Bütün branşlardaki öğretmen adaylarından elde edilen ortak ve farklı bulgular sunulmuştur. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, genel olarak öğretmen adayları bu uygulamanın adayları öğretmenlik mesleğine iyi hazırladığını ancak bu uygulamanın son sınıfta yapılmasının olumsuz yönlerinin olduğunu ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenlik uygulaması; Öğretmen adayları; Görüşler.

Opinions of Teacher Candidates from Different Branches on Teaching Practice

Abstract

The purpose of this research is to determine the views and experiences of science, elementary mathematics and social studies teacher candidates during the implementation process of the teaching practice course. This study was carried out with content analysis, one of the qualitative research approaches. The study group of the research consists of 12 pre-service teachers studying at Atatürk University Kazım Karabekir Faculty of Education in the 2018-2019 academic year. Data were collected through semi-structured interview. The interview form was created by the researchers by scanning the literature in line with the research questions. After the arrangement in line with expert opinions, the final form of the interview form was applied to the teacher candidates. Common and different findings obtained from teacher candidates in all branches are presented. According to the results obtained from the research, in general, teacher candidates stated that this practice prepared the candidates well for the teaching profession, but there were negative aspects of this practice in the last grade.

Keywords: Teaching practice; Prospective teachers; Opinions.

Extended Summary

Purpose

The purpose of the study is to reveal the views of teacher candidates majoring in different fields on teaching practice. In line with this purpose, problem statement and sub-problems were determined. The question of “What are the views of science, elementary mathematics, and social studies teacher candidates on the Teaching Practice course?” constituted the study’s problem statement. In order to realize the study purpose, the answers to the following problems were also sought:

1. What are the general views of the teacher candidates on the Teaching Practice course?

2. What are the positive experiences of teacher candidates about the Teaching Practice course?
3. What are the negative experiences of teacher candidates about the Teaching Practice course?
4. What are the changes in teacher candidates after the Teaching Practice course?
5. What are the possible recommendations for change of teacher candidates for the Teaching Practice course?

Method

The study employed the Hermeneutic phenomenology design, one of the qualitative research approaches. Scientific and ethical rules were followed during the study process. All responsibilities regarding ethical rules belong to the researchers. The study focused on 4th year teacher candidates' experiences about the 10-week teaching practice. For this reason, phenomenology design was preferred to better understand the experiences of teacher candidates. The study group consisted of 12 4th year students (four science, four elementary mathematics, and four social studies teacher candidates) attending Atatürk University's Kazım Karabekir Faculty of Education during the 2018-2019 academic year. Data were collected using semi-structured interviews. The data obtained through one-to-one interviews were analyzed using the Nvivo program.

Results

Teacher candidates considered the Teaching Practice course important the most in terms of the importance of going to the field, the course being very necessary and the course providing experience about the teaching profession. The teacher candidates expressed their positive experiences about the Teaching Practice course as "raising awareness about the teaching profession". In addition, most of the teacher candidates stated that this course provided experience and improved communication skills. About their negative experiences, the teacher candidates mentioned "bad practice teachers" and "students not taking teacher candidates seriously". The change in teacher candidates after the Teaching Practice course was mostly about "the development of relationships with the students". Teacher candidates' possible recommendations for change for the Teaching Practice course was that the course should be offered starting from previous years.

Discussion and Conclusion

Although teacher candidates' general views on the Teaching Practice course were positive, they also believed that the course had negative aspects and that solutions should be sought for these. The general views of teacher candidates on the Teaching Practice course were that teaching is not just about transferring information, it is important to go to the field, it is a very necessary course, it has shortcomings and they need to be fixed, the contributions of the teachers are great, it is the most beneficial course, it should be offered starting in previous years, and it gives experience on the teaching profession. They stated that it is gaining experience. The studies revealed that going to the field, that is, having teaching practice, is beneficial for teacher candidates in terms of getting to know the real school and classroom environment more closely (Eraslan, 2009) and is the most powerful learning experience for future teachers (Darling-Hammond and Bransford, 2005; Washburn-Moses, Kopp and Hetttersimer, 2012). The teacher candidates emphasized that the Teaching Practice course is very important and gives experience about the teaching profession. In fact, according to Topkaya and Yalın (2005), one of the ultimate goals of this course is to provide experience. Teacher candidates' positive experiences about the Teacher Practice course were the course raising awareness for the teaching profession, overcoming prejudices, realizing their own levels, gaining experience, putting knowledge into practice, reaching the student level, increasing self-confidence, providing classroom management experience, improving communication skills, and applying different teaching methods and techniques. In his study, Yurdakul (2009) suggested that all of the teacher candidates participating in the study have acquired awareness regarding teaching practices and about the rights and responsibilities of the teaching profession. Among the teacher candidates' negative experiences of the Teaching Practice course, having bad practice teachers, the students not taking teacher candidates seriously, the negativities caused by the course being offered in the last year, the weekly assignment, and the poor conditions of some schools came to the fore. Most of the teacher candidates stated that these practices were very effective, but that having them offered only in the last year had negative aspects. The development of relationships with students came first among the important changes the teacher candidates had after the Teaching Practice course. This is followed by the consolidation of theoretical knowledge, the development of teaching skills, and the increase in experience. In fact, Aslan and Sağlam (2018) stated that teaching practice should start in

the first year and should be spread throughout the other years and be offered gradually.

Giriş

Öğretmenlik uygulaması dersi eğitim fakültelerinde öğretmen adaylarına uygulama içerikli olarak Millî Eğitim Bakanlığı ortaklığı ile ilgili okullarda (ilkokul, ortaokul, lise, özel eğitim kurumları vb.) verilen bir derstir. Bu dersin içeriği YÖK tarafından “*alana özgü öğretim yöntem ve teknikleriyle ilgili gözlemler yapma; özel öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanıldığı bireysel ve grupla mikro-öğretim uygulamaları yapma; etkinlik ve materyal geliştirme; öğretim ortamlarını hazırlama, sınıfı yönetme, ölçme, değerlendirme ve yansıtma yapma*” (YÖK, 2018) şeklinde belirlenmiştir ve bu ders öğretmen adaylarına verilmesi zorunlu olan dersler arasında yer almaktadır.

Öğretmenlik uygulaması dersinin sonunda öğretmen adaylarından öğretmenlik yeterliklerini değerlendiren, eksik yönlerini tespit ederek iyileştiren, öğrenci ve okulu daha iyi tanıyan bireyler olmaları beklenmektedir. Ancak bu beklenti, lisans eğitimi süresince almış oldukları eğitim ile uygulama dersini birleştirmeleriyle mümkün olacaktır. Öğretmen adayları öğretmenlik mesleğini en iyi şekilde yapabilmeleri için gerekli bilgi, beceri ve tutumları hizmet öncesi eğitimde kazanmakta (Çiçek ve İnce, 2005; Görgen, Çokçalışkan ve Korkut, 2013) ve bunları öğretmenlik uygulaması dersinde uygulama imkânı bulmaktadırlar. Öğretmenlik uygulaması dersini alan öğretmen adayının lisans öğrenimi süresince gerek kuramsal gerekse uygulamalı olarak aldığı ders ve yaptığı çalışmalarla öğretmenliği gerçek bir öğretim ortamında uygulayacak duruma gelmiş konumda olması beklenmektedir (Paker, 2008). Bu yönüyle öğretmen adaylarının öğrenimleri süresince edindikleri uygulama deneyimi, öğretmen adaylarının öğrenci olarak rolleri ile öğretmen olma hedefleri arasındaki boşluğu kapatmasına yardımcı olmada kritik bir rol oynamaktadır (Zeichner, 2010).

Uygulama deneyimlerinin tanıtılması veya genişletilmesi, son yirmi yıldır neredeyse bütün öğretmen eğitimi programlarında ortak bir stratejidir. Öğretmen eğitiminin pratik yönlerine odaklanarak reform yapılması, eğitim politikası gündemlerinin başında yer almaktadır (Arnold, Gröschner ve Hascher, 2014). Öğretmen adaylarının uygulama deneyimlerine katılmasındaki amaç onların gelecekteki derslerinde kullanacakları öğretim modeli ve pedagojik araçlar konusunda daha güçlü hale getirmektir (Soarez, Howterter, Crawford ve Tootle, 2017).

Öğretmenlerin bilgilerini uygulayabilmeleri ve sınıflardaki etkinlikleri etkili bir şekilde yönlendirebilmeleri için eğitim almaları gerekir. Öğretmen yeterlikleri sadece öğretmen eğitimi sırasındaki teorik eğitime dayanmakla kalmayıp pratik uygulamalar yoluyla da gelişmektedir (Kılıç, 2010). Nitekim öğretmenlik uygulaması sürecinde öğretmen adayı pasif alıcıdan, etkin bir ortağa ve iş birliği yapan kişiye dönüşmektedir ki bu süreci aday, uygulama öğretmeni ile yürütmektedir. Bu süreçte aday; kendi kendini yönlendiren ve kendi öğrenmesinden sorumlu olan öğretmen adayına geçiş yapmaktadır (Gökçe ve Demirhan, 2005).

Öğretmen eğitimi, öğretmenlerin değişen sorumluluklarına ve rollerine göre tasarlanmalıdır. Bu amacı gerçekleştirmek için öncelikle öğretmen adaylarının maruz kaldığı öğrenme yöntemleri ve etkinlikleri farklı deneyimler içermelidir. İkinci olarak, öğretmen eğitimi öğretmenlerin “ne” öğretmesi değil, daha çok “nasıl” öğretmeleri gerektiğine odaklanmalıdır (Kılıç, 2010). Öğretmen adayının “nasıl” öğretmesi gerektiği konusunda uygulama okulundaki yol göstericisi uygulama öğretmenleridir. Baeten ve Simons (2016) tarafından mentor olarak adlandırılan uygulama öğretmeni öncelikle kendi gözlemleriyle süreci başlatır ve bu gözlem döneminden sonra, öğretmen adayı belirli bir saat içinde dersi tek tek devralma sorumluluğunu yerine getirir. Bu arada uygulama öğretmeni, adayı gözlemler ve ona rehberlik eder. Uygulama öğretmenin bu süreçte geri bildirim yoluyla destek ve öğretim sağlaması beklenir. Bununla birlikte, dersin birlikte planlanması, ders sırasında birlikte öğretim veya dersin birlikte değerlendirilmesi gibi daha üst düzey iş birliği de gerçekleşebilmektedir.

Baeten ve Simons’un (2016) bahsettiği “ortak planlama ve ortak değerlendirme modeli” ülkemizdeki öğretmen eğitimi sürecini büyük ölçüde tanımlayan bir modeldir. Bu modele göre, öğretmen adayı ve uygulama öğretmeni arasındaki iş birliği, dersin planlanması ve değerlendirilmesi sırasında gerçekleşir. Dersin verilmesi sırasında sadece bir kişi (öğretmen adayı veya uygulama öğretmeni) ders için tam sorumluluğa sahiptir. Ülkemizde öğretmen yetiştirmeye gerekli önemin verilmemesi durumunda eğitim fakülteleri nitelsiz öğretmenler yetiştirecek ve bu durum eğitim sistemimizi olumsuz yönde etkileyecektir. Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenen bireyler olarak yetiştirilmelerinde, iletişim çağındaki ihtiyaçlarını karşılayabilmelerinde hizmet öncesi öğretmen eğitim programlarının buna uygun olarak düzenlenmesi ve teori ve uygulama arasındaki dengenin doğru bir şekilde kurulması gerekir. Bu kapsamda öğretmenlerin hizmet öncesi eğitim bağlamında uygulama okullarında

sürdürdükleri öğretmenlik uygulaması dersi önemli bir işleve sahiptir (Aslan ve Sağlam, 2018).

Çalışmanın Önemi

Ülkemizde öğretmen olmak üzere yetiştirilen öğretmen adaylarının lisans öğrenimleri süresince edindikleri teorik bilgileri etkili bir şekilde uygulamaya geçirebilmelerinde öğretmenlik uygulaması dersinin oldukça büyük bir öneme sahip olduğu düşünülmektedir. Öğretmen adayları öğretmenlik uygulaması dersi ile sahip oldukları bilgi ve becerileri yoklama fırsatı bulmakta, öğretmenlik mesleği açısından eksik yönlerini uygulama öğretmeni ve dersin öğretim elemanı sayesinde farkına varıp kendini geliştirmekte, öğrencilerle birebir etkileşime girme fırsatı yakalamakta, öğretmenlik mesleğine ilişkin çalışma ortamı ve öğretmenden beklenen sorumlulukları anlama ve uygulamada bu ders kapsamında tecrübe kazanmaktadır.

Öğretmenlik uygulaması dersinin günümüz öğretmenlik eğitiminin vazgeçilmez bir parçası olduğu açıktır. Bu nedenle yapılan bu çalışmada da öğretmenlik uygulaması dersini alan, farklı branşlardan öğretmen adaylarının bu derse ve bu dersin etkililiğine yönelik görüşleri alınmış ve dersin uygulamasına yönelik önerilerine de yer verilmiştir.

Öğretmenlik uygulaması dersi ve uygulamalarına ilişkin alanyazın incelendiğinde öğretmenlik uygulaması dersinin fen bilimleri öğretmenliği (Cengiz, 2021; Selvi, Doğru, Gencosman ve Saka, 2017), sosyal bilgiler öğretmenliği (Beldağ ve Yaylacı, 2014; Demirkaya ve Ünal, 2017; Gömleksiz, Kan ve Öner, 2017), okul öncesi öğretmenliği (Bay, Şeker ve Alisinanoğlu, 2020; Ramazan ve Yılmaz, 2017), sınıf öğretmenliği (Altıntaş ve Görgeç, 2014; Girgin ve Şahin, 2019; Özkılıç, Bilgin ve Kartal, 2008; Yılmaz ve Özçakmak, 2015), zihinsel engelliler öğretmenliği (Yıkmış, Özak, Acar ve Karabulut, 2014; Yücesoy-Özkan ve ark., 2019), fizik (Baran, Yaşar ve Maskan, 2015), bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmenliği (Gökmen, 2015), coğrafya öğretmenliği (Çepni, Aydın ve Şahin, 2015), matematik öğretmenliği (Biber ve Tuna, 2015; Biber, Erbay ve Kirişci, 2018) gibi tek bir öğretmenlik programına ilişkin etkililiğinin incelendiği araştırmaların çoğunlukla olduğu ve araştırmaların genellikle öğretmen adaylarıyla yürütüldüğü belirlenmiştir. Öte yandan öğretmenlik uygulamalarına ilişkin bu dersin işleyişinde etkili olan paydaşların (okul yöneticisi, ilgili dersin öğretim üyesi, uygulama öğretmeni, öğretmen adayı) görüşlerinin alındığı çalışmalar da mevcuttur (Ayvacı, Özbek ve Bülbül, 2019; Başal ve ark., 2017; Batmaz ve Ergen, 2020; Çetinkaya ve

Kılıç, 2017; Yeşilyurt ve Semerci, 2012a; Yeşilyurt ve Semerci, 2013). Alan yazında öğretmenlik uygulamalarına ilişkin farklı öğretmenlik programlarında öğrenimini sürdüren öğretmen adaylarıyla yürütülmüş olan kısıtlı sayıda araştırma bulunmaktadır (Değirmençay ve Kasap, 2013; Esen Aygün ve Şahin Taşkın, 2019; Yeşilyurt ve Semerci, 2012b). Bu kapsamda bu çalışmada fen bilgisi, sosyal bilgiler ve matematik öğretmenliği öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinin kapsamına ve uygulanış biçimine yönelik görüşleri alınarak araştırmadan elde edilen verilerin alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Öte yandan farklı branşlardaki öğretmen adayları tarafından sunulan önerilerin dersin düzenlenmesi ve işleyişi açısından program yapıcılara fikir vereceği düşünülmektedir.

Çalışmanın Amacı

Çalışmanın amacı farklı branşlarda eğitim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasına yönelik görüşlerini farklı bir bakış açısıyla ortaya koymaktır. Çalışmanın amacını gerçekleştirebilmek için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

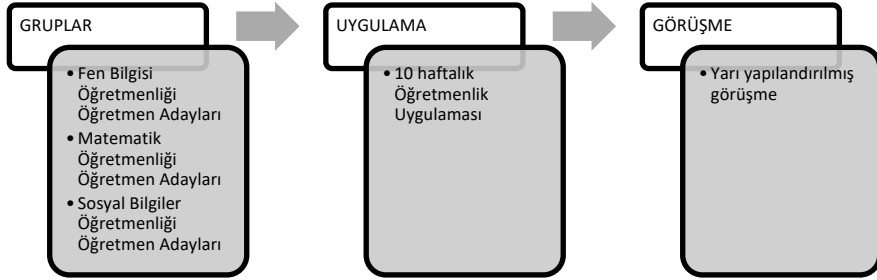
1. Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersi hakkındaki genel düşünceleri nelerdir?
2. Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersi hakkındaki olumlu deneyimleri nelerdir?
3. Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinde karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
4. Öğretmenlik uygulaması dersi sonrasında öğretmen adaylarındaki değişimler nasıldır?
5. Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersi için önerileri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Yöntemi

Araştırma nitel araştırma yaklaşımlarından biri olan hermenötik fenomenoloji çalışması olarak desenlenmiştir. Hermenötik fenomenoloji çalışmasında araştırmacı deneyimlerin ne anlama geldiklerini ortaya koyar, bunlar üzerinde yorumlar ve kestirmeler yapar (Creswell, 2007'den akt.; Güler, Halıcıoğlu ve Taşgın, 2013). Çalışma sürecinde bilimsel ve etik kurallara uyulmuştur. Etik kurallarla ilgili olarak bütün sorumluluk araştırmacılara aittir. Çalışmanın verileri 2018-2019 eğitim-öğretim yılında toplanmıştır. Bu sü-

reçte etik kurul izni zorunluluğu bulunmadığından etik kurul izni alınmamıştır. Bu araştırmada dördüncü sınıf öğretmen adaylarının 10 haftalık öğretmenlik uygulaması deneyimlerine odaklanılmıştır. Bu nedenle araştırmada öğretmen adaylarının deneyimlerini anlamada fenomenoloji deseni tercih edilmiştir. Çünkü fenomenolojik çalışma birkaç kişinin bir fenomenle ilgili deneyimlerinin ortak anlamını tanımlar (Creswell, 2013).

Şekil 1. Çalışmanın Süreci

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 12 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Öğretmen adayları, seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak oluşturulmuştur. Amaçlı örnekleme türlerinden ise kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Bu yöntemde araştırmacı, yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçer; tanıdık bir örneklem üzerinde çalışma, bazı araştırmacılar için daha pratik ve kolay olarak algılanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu bağlamda çalışma grubu belirlenirken, araştırmacıların danışmanlığını yürüttükleri öğretmenlik uygulaması grupları, ayrıca öğretmen adaylarının ilköğretim ikinci kademe temel branşlarda olması göz önünde bulundurularak 4'ü fen bilgisi, 4'ü ilköğretim matematik, 4'ü sosyal bilgiler öğretmenliği bölümü 12 dördüncü sınıf öğrencisi şeklinde örneklem seçimi yapılmıştır. Çalışma grubunda yer alan öğretmen adayları Erzurum ilinin merkeze bağlı üç farklı okulunda öğretmenlik uygulaması dersini yürütmüştür. Çalışma grubundaki öğretmen adaylarının kimliklerini gizli tutmak amacıyla, öğretmen adaylarına bölümlerinin baş harfi ve numaralar kullanılarak Ö1F, Ö5M, ..., Ö12S şeklinde kodlar verilmiştir. Tablo 1'de çalışma grubunu oluşturan öğretmen adaylarının özellikleri verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubunu Oluşturan Öğretmen Adaylarının Program Dağılımı

Katılımcı	Bölüm	Cinsiyet
Ö1F	Fen Bilgisi Öğretmenliği	Kız
Ö2F	Fen Bilgisi Öğretmenliği	Erkek
Ö3F	Fen Bilgisi Öğretmenliği	Kız
Ö4F	Fen Bilgisi Öğretmenliği	Kız
Ö5M	İlköğretim Matematik Öğretmenliği	Kız
Ö6M	İlköğretim Matematik Öğretmenliği	Kız
Ö7M	İlköğretim Matematik Öğretmenliği	Kız
Ö8M	İlköğretim Matematik Öğretmenliği	Kız
Ö9S	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Kız
Ö10S	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Kız
Ö11S	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Kız
Ö12S	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Erkek

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Veriler, yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde sorular; araştırmacı tarafından önceden belirlenebilir ya da görüşme sırasında ortaya çıkan hususlara göre yeni sondalar sorulabilir (Güler ve ark., 2013). Yarı yapılandırılmış görüşme formunun kullanıldığı bu çalışmada öğretmen adayları ile bire bir görüşme yapılmıştır. Görüşme formu, öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasına yönelik genel düşünceleri, olumlu deneyimleri, karşılaştıkları sorunlar, sürecin sonundaki değişimleri ve uygulamaya yönelik önerileri şeklindeki beş araştırma sorusu alan yazın taraması yapılarak araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. Görüşme sorularının geliştirilmesindeki amaç öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasına bakış açılarını ve bu süreçten nasıl etkilendiklerini ortaya çıkarmaktır. Soruların geçerlik ve güvenilirliğini artırmak için “Öğretmenlik Uygulaması” dersinden sorumlu olmuş nitel çalışmalar yürüten iki uzman öğretim elemanı incelemesine başvurulmuştur (Holloway ve Wheeler, 1996). Alınan dönütler doğrultusunda görüşme soruları; bazı soruların sonda soru haline getirilerek soru sayısında azalma, soruların soruluş sırasında değişiklikler yapılması gibi yönlerden tekrar düzenlenmiştir. Düzenlemenin ardından, aynı dönem farklı bir grupta öğretmenlik uygulaması dersini alan fen bilgisi öğretmen adayına pilot uygulaması yapılmış ve görüşme formu sonda sorular artırılarak son şeklini almıştır. Görüşmeler, bir araştırmada en temel etik durumlardan biri olan gönüllülük esasına uygun olarak, öğretmenlik uygulaması dersinin bütün merhalelerinin tamamlanmasından sonra yapılmıştır. Her bölüm için takvim oluşturularak planlama yapılmıştır. Öğretmen adayları ile birebir araştırmacının fakülte odasında görüşme yapılmış ve rahatlıkla görüşlerinin açık-

laması sağlanmıştır. Görüşmeler, minimum 7 dakika maksimum 20 dakika olmak üzere ortalama 10-12 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Bire bir görüşmeler ile elde edilen veriler, nitel verilerin kodlanması, model oluşturulması özelliğini taşıyan, gösterim öğeleri zengin olan, veriler üzerinde içerik analizi yapılmasına imkân tanıyan (Yeşilyurt ve Semerci, 2012b). Nvivo programı kullanılarak içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu bağlamda toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonra ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların düzenlenmesi gerekir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Analiz sürecinde öncelikle öğretmen adaylarıyla kaydedilen her bir görüşme yazıya dökülmüş ve Nvivo nitel veri analizi programına aktarılmıştır. İçerik analiz yönteminde katılımcıların görüşme sorularına verdikleri cevaplar incelenmiş, bu cevaplara göre kodlar oluşturulmuştur. Daha sonra elde edilen benzer kodlar kategoriler altında birleştirilmiş, birden fazla öğretmen adayının üzerinde durduğu kodlar işaretlenmiştir. Son olarak, temalar gözden geçirilmiş, betimlenmiş ve etiketlenmiştir. Görüşme verilerinden ulaşılan bulgular tablolar halinde gösterilmiş ve yorumlanmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Geçerlik ve güvenilirlik, türüne bakılmaksızın herhangi bir araştırmanın kuramsal çerçevesinin oluşturulması, yönteminin açıklaması ve bulgularının sunulması evrelerini ilgilendiren önemli kaygıdır (Merriam, 2013). Nitel çalışmalarda geçerlik, genellikle veri içerisinden çıkarılan anlam ve sonuçların ne kadar objektif gerçekliği oluşturduğu ile ilgilidir (Stiles, 1993'den akt; Güler, Halıcıoğlu ve Taşgın, 2013). Çalışmada, araştırma alanına olan yakınlık, yüz yüze görüşmeler yoluyla ayrıntılı ve derinlemesine bilgi toplama, elde edilen bilgilerin teyit edilmesi, görüşülen bireylerden doğrudan alıntılar sunarak sonuçlar çıkarmak suretiyle geçerlik önlemleri alınmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Güvenirliğin sağlanması için dört prensip belirlenmiştir: İnanırcılık, transfer edilebilirlik, değişmezlik ve teyid edilebilirlik (Lincoln ve Guba, 1981'den akt; Yıldırım ve Şimşek, 2011). Buradan hareketle çalışma; katılımcıların özellikleri ve yaşadıkları deneyimlerin ayrıntılı tanımlanması, ham veriler kullanılması, açık uçlu soruların nasıl geliştirildiğinin ayrıntılı açıklanması, doğrudan alıntılara yer verilmesi, araştırmacı üçgenlemesi, uzun süreli etkileşim ve katılımcı teğidinin sağlanması (Başkale, 2016; Holloway

ve Wheeler, 1996; Lincoln ve Guba, 1985; Sharts-Hopko, 2002) gibi hususlara dikkat edilerek yürütülmüştür. Derecelendirenler arası güvenilirliği sağlamak için elde edilen verilere ilişkin kodlamalar 2 öğretmen adayı görüşmesi üzerinde 3 araştırmacı tarafından birbirinden bağımsız olarak yapılmıştır. Miles ve Huberman (1994) tarafından geliştirilen formüle uygun olarak fikir birliği sağlandıktan sonra bir araştırmacı tarafından bütün görüşmeler kodlanmıştır. Kodlamaya devam edildikçe oranın %70 olması sağlanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen bulgular her bir alt amaca göre ayrı başlıklar ve özet tablolar halinde betimlenerek sunulmuştur. Katılımcı öğretmen adaylarının görüşlerine, doğrudan alıntılar şeklinde yer verilmiştir.

Şekil 2. Öğretmenlik Uygulaması Sürecine Yönelik Görüşler

Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersi Hakkındaki Genel Düşüncelerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt amacında, öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersi hakkında genel düşünceleri verilmiştir. Bu duruma ilişkin bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersi Hakkındaki Genel Düşünceleri

Kodlar	Katılımcılar
1. Öğretmenliğin sadece bilgi vermekten ibaret olmadığı	Ö9S
2. Sahaya inilmesinin önemi	Ö2F, Ö6M, Ö9S, Ö12S
3. Çok önemli/gerekli olması	Ö1F, Ö9S, Ö11S, Ö12S
4. Eksiklerinin giderilmesi gerektiği	Ö4F, Ö10S
5. Hocaların katkısı	Ö5M
6. En faydalı ders olduğu	Ö1F, Ö7M
7. Önceki sınıflarda başlaması gerektiği	Ö1F, Ö7M
8. Öğretmenlik mesleğine tecrübe kazandırması	Ö1F, Ö3F, Ö4F, Ö9S

Tablo 2’ye bakıldığında genel olarak öğretmen adaylarının, en fazla; sahaya inmenin önemi, bu dersin çok gerekli olduğu ve öğretmenlik mesleğine tecrübe kazandırması bakımından değerlendirmelerde buldukları görülmüştür.

Fen bilgisi öğretmenliği bölümünde, öğretmenlik uygulaması dersinde sahaya inilmesinin önemi, dersin çok önemli olması, dersin eksiklerinin olup bunların giderilmesi gerektiği, en faydalı ders olduğu ve bu dersin önceki sınıflarda başlaması gerektiğini ifade eden öğretmen adayları olmuştur. Fen bilgisi öğretmen adaylarının çoğu bu dersin öğretmenlik mesleğine tecrübe kazandırdığını vurgulamışlardır.

Öğretmen adaylarından Ö1F öğretmenlik uygulamalarının çok önemli olduğu, en faydalı ders olduğu, önceki sınıflarda başlaması gerektiği ve tecrübe kazandırdığı ile ilgili görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Öğretmenlik uygulamaları bizim teorikte öğrendiğimiz bilgilerin pratiğe dönüşme süreci. Bu süreç birinci ve ikinci dönem şeklinde toplam 30 haftayı kapsıyor... Bence bu süreç pratiğe dökmek için sınırlı bir süre. Hemen hemen her şeyi bu süreçte tamamlamak pek de mümkün olmuyor. Bu uygulama sürecinin önceden başlamasını isterdim. Çünkü öğrenilecek çok şey var... Sadece üniversitedeki öğrendiklerimizin yeterli olmadığı bir gerçek. Bu dersle birçok şey öğrendim. O yüzden diğer derslerden daha önemli olduğunu düşünüyorum. Öğrenci ile iletişim becerileri, sınıf hakimiyeti gibi şeyler. Mesleğe başlamadan bu meslekteki artı ve eksileri görmemizi sağlıyor ve deneyimlendiriyor.”

İlköğretim matematik öğretmenliği bölümünde, öğretmenlik uygulaması dersinde sahaya inilmesinin önemi, hocaların bu sürece katkı sağladıklarını, en faydalı ders olduğunu, önceki sınıflarda başlaması gerektiğini belirten öğretmen adayları olmuştur. Öğretmen adaylarından Ö5M hocaların katkısını şu cümlelerle açıklamıştır:

“Öğretmenlik uygulaması dersinde hocalarımızın bize çok katkısı oldu. Gerek üniversite gerek okul... Hocaların katkısıyla bu şekilde her şey güzel oldu. Mesela okulumuzun yeri çok zor bir yerdedi. Ulaşım sağlanamıyordu. Hocalar bize çok yardımcı oldular...”

Sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde, öğretmenlik uygulaması derisiyle birlikte öğretmenliğin sadece bilgi vermektan ibaret olmadığını, dersle ilgili eksiklerin olduğu ve düzeltilmesi gerektiğini, öğretmenlik mesleğine tecrübe kazandırdığını ifade eden öğretmen adayları olmuştur. Bu derste sahaya inilmesinin önemini ve dersin çok önemli olduğu konusunda ortak fikirler oluşmuştur. Öğretmen adaylarından Ö9S ise öğretmenlik uygulamalarının ve

sahaya inmenin önemini şu şekilde açıklamıştır:

“... Öğretmenlik eğitimi teorik bilgilerin ötesindedir ve alan bilgisinden de ibaret değildir. Bu yüzdendir ki adaylar mesleği sıralarda değil sahada öğrenecektir. Öyle görüldüğü gibi de kolay meslek değildir... Öğretmen adaylarına sahaya çıkma, uygulama yapabilme, mesleği tanıma fırsatı veren öğretmenlik uygulaması dersleri donanımlı öğretmen yetiştirmek adına çok önemlidir.”

Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersi Hakkındaki Olumlu Deneyimlerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt amacında, öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersi hakkındaki olumlu deneyimleri verilmiştir. Bu duruma ilişkin bulgular Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersi Hakkındaki Olumlu Deneyimleri

Kodlar	Katılımcılar
1. Öğretmenlik mesleğine farkındalığı sağlaması	Ö1F, Ö3F, Ö4F, Ö5M, Ö6M, Ö8M, Ö10S
2. Önyargıların yıkılması	Ö1F, Ö7M
3. Öğretmen adaylarının kendi düzeylerinin farkına varması	Ö2F, Ö5M, Ö12S
4. Deneyim/tecrübe kazandırması	Ö2F, Ö6M, Ö8M, Ö11S, Ö12S
5. Bilgiyi pratiğe dökmesi	Ö4F, Ö6M, Ö7M, Ö11S
6. Öğrenci seviyesine inmeyi sağlaması	Ö4F, Ö7M, Ö8M, Ö9S
7. Öz güvenin artması	Ö11S
8. Sınıf yönetimini sağlaması	Ö4F, Ö6M
9. İletişim becerisinin gelişmesi	Ö4F, Ö7M, Ö9S, Ö10S, Ö12S
10. Farklı öğretim yöntem ve tekniklerini uygulamann öneminin kavranması	Ö8M, Ö9S

Tablo 3’e bakıldığında genel olarak öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersi hakkındaki olumlu deneyimlerini, en fazla öğretmenlik mesleğine farkındalık sağlaması bakımından değerlendirmede buldukları görülmüştür. Ayrıca öğretmen adaylarının çoğu, bu dersin tecrübe kazandırdığı ve iletişim becerisinin geliştirdiği yönünde fikir sunmuşlardır.

Fen bilgisi öğretmenliği bölümünde, öğretmenlik uygulaması dersinde yaşanan olumlu deneyimleri; önyargıların yıkılması, öğretmen adaylarının kendi düzeylerinin farkına varması, deneyim kazanılması, edindikleri bilgilerin pratiğe dökülmesi, öğrenci seviyesine inilmesi, sınıf yönetiminin sağlanması, iletişim becerilerinin gelişmesi şeklinde açıklayan öğretmen adayları olmuştur. Fen bilgisi öğretmenliği adaylarının çoğu bu dersin öğretmenlik mesleğine farkındalık sağladığını ifade etmişlerdir.

Öğretmen adaylarından Ö4F; öğretmenlik mesleğine farkındalık sağla-

ması, bilgiyi pratiğe dökmesi, öğrenci seviyesine inmesi, sınıf yönetimi sağlanması ve iletişim becerisini geliştirmesini şu şekilde ifade etmiştir:

“Benim açımdan bu mesleğin ne anlama geldiğinin tam cevabını buldum. Bu benim için olumlu sonuç oldu. Bu süreçte teorik bilgilerin nasıl pratiğe dönüştürüleceği, öğrenci seviyesine inilerek nasıl derslerin anlatılacağı, nasıl farklı yollarla uygulamalar yapılabileceğimizi görmemiz gelecek için büyük fırsat oldu... Derse hâkimiyet, sınıf düzeni nasıl sağlanır, öğrencilerle nasıl iletişime geçilir, hangi konularda neler yapacağımızı uygulayarak daha sağlam bir altyapı oluşturduğumu düşünüyorum.”

İlköğretim matematik öğretmenliği bölümünde, öğretmenlik uygulaması dersinde yaşanan olumlu deneyimleri, önyarguların yıkılması, öğretmen adaylarının kendi düzeylerinin farkına varması, sınıf yönetiminin sağlanması, iletişim becerilerinin gelişmesi, farklı öğretim yöntem ve tekniklerini uygulamanın öneminin kavranması gibi ifade eden öğretmen adayları olmuştur. Öğretmenlik mesleğine farkındalığı sağlanması, dersin deneyim kazandırması, bilgiyi pratiğe dökmesi, öğrenci seviyesine inmeyi sağlanması gibi olumlu deneyimler ilköğretim matematik ve diğer branşların öğretmen adayları tarafından da dile getirilen ortak görüşlerdir. Öğretmen adaylarından Ö7M ise öğretmenlik uygulaması dersinde; önyargularının yıkılması, bilgilerinin pratiğe dökülmesi, öğrenci seviyesine inme gibi durumları şu şekilde izah etmiştir:

“Öğretmenlik uygulamasında çok fazla olumlu deneyim yaşadım. Öğrencilere karşı önyargularım vardı. Onlarla iletişim kuramayacağımı, onların seviyesinde matematik anlatamayacağımı düşünüyordum. Bu ders sayesinde bunların hepsini atlattım. Öğrencilerle içli dışlı oldum...Daha önce aldığım pedagojik ve alan derslerini burada uygulama fırsatım oldu. Ve ortaokul çağındaki çocuklara aktarma konusunda problemlerimi yendim ve bu da bana ciddi katkıda bulundu...”

Sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde, öğretmenlik uygulaması dersinde yaşanan olumlu deneyimleri, öğretmenlik mesleğine farkındalığı sağlanması, kendi düzeylerinin farkına varılması, bilgiyi pratiğe dökmesi, öğrenci seviyesine inmeyi sağlanması, özgüvenin artması, farklı öğretim yöntem teknik ve tekniklerini uygulamanın öneminin kavranması gibi görüş belirten öğretmen adayları olmuştur. Bu dersin deneyim kazandırdığı, iletişim becerisini geliştirdiği sosyal bilgiler öğretmen adaylarında ortak belirtilen fikirler arasındadır. Öğretmen adaylarından Ö11S öğretmenlik uygulaması dersinin deneyim kazandırması konusunda şu şekilde açıklama yapmıştır:

“Okulda öğrendiğimiz teorik bilgiler faydalı olsa da sahada bunlar

pratiğe dökülür. Ayrıca kitaplarda bir öğrencimiz ağladığında veya sınıf içerisinde herhangi bir durumda neler yapabileceğimiz yazmıyor. Çocukların seviyesine inebilmek, dikkatini çekebilmek, onlarla kaynaşabilmek için bunu deneyimlememiz gerekiyor... Her çocuk kendine has özellikler barındırır. Bu da bu süreçte farklı konularla karşılaşacağımız anlamına gelmektedir. Meslek hayatında karşılaşacağımız türlü konulara bu ders ile giriş yapmış oluyoruz. İlk adımımız bu ders sayesinde oluyor. Öğretmenlik uygulaması dersi bunun için bize olanak sağlıyor ve deneyimlendiriyor...”

Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersinde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt amacında, öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinde karşılaştıkları sorunlar verilmiştir. Bu duruma ilişkin bulgular Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersinde Karşılaştıkları Sorunlar

Kodlar	Katılımcılar
1. Uygulama öğretmeninden kaynaklanan eksikler	Ö1F, Ö2F, Ö7M, Ö11S, Ö12S
2. Öğrencilerin öğretmen adaylarını ciddiye almaması	Ö1F, Ö3F, Ö9S, Ö10S, Ö12S
3. Dersin son seneye konulmasından kaynaklanan olumsuzluklar	Ö2F, Ö8M
4. Okulda laboratuvarın olmaması	Ö4F
5. Ulaşım sıkıntısı	Ö6M, Ö7M
6. Okulun şartlarının iyi olmaması	Ö4F, Ö7M, Ö8M
7. Herhangi bir olumsuz deneyim yok	Ö5M

Tablo 4’e bakıldığında genel olarak öğretmen adaylarının, en fazla; uygulama öğretmeninden kaynaklanan eksikler ve öğrencilerin öğretmen adaylarını ciddiye almaması bakımından değerlendirmede buldukları görülmüştür.

Fen bilgisi öğretmenliği bölümünde, öğretmenlik uygulaması dersinde karşılaştıkları sorunları; dersin son seneye koyulması, okulda laboratuvar olmaması dahil okul şartlarının iyi olmaması gibi açıklama yapan öğretmen adayları olmuştur. Uygulama öğretmeninden kaynaklanan eksikler ve öğrencilerin öğretmen adaylarını ciddiye almaması gibi sorunlar da fen bilgisi öğretmen adaylarının ortak görüşleridir. Öğretmen adaylarından Ö2F uygulama öğretmeninden kaynaklanan eksikleri şu şekilde açıklamıştır:

“Yaşadığım olumsuz örnekler ilk başlarda sınıfta yalnız bırakılmam olmuştu. Çünkü hiç deneyimim yoktu ve nasıl davranmam gerektiğini bilmiyordum. Staj hocamızın başlarda bizi tek bırakmaması gerekiyordu bence ...”

İlköğretim matematik öğretmenliği bölümünde, öğretmenlik uygulaması dersinde karşılaştıkları sorunları; uygulama öğretmeninden kaynaklanan eksikler, dersin son seneye koyulması gibi ifade eden öğretmen adayları olmuştur. Öğretmen adaylarından bazıları ulaşım sıkıntısı ve okul şartlarının iyi olmaması konusunda hemfikir olmuşlardır. Bunlara karşılık bir öğretmen adayı da herhangi bir olumsuzluk olmadığını, sürecin çok verimli geçtiğini dile getirmiştir. Öğretmen adaylarından Ö7M uygulama öğretmeninden kaynaklanan eksikleri ve ulaşım sıkıntısını şu şekilde ifade etmiştir:

“Öğretmenlik uygulaması sırasında iki temel olumsuzluk yaşadım. Birisi okuldaki uygulama öğretmen konusunda. Uygulama öğretmeni sınıf yönetimini sağlayamıyor ve sınıfta eşitlik ilkesini ihlal ettiği birçok durumla karşılaştım. Ölçme yaparken eşit değerlendirme yapılmadı... Bir diğer olumsuzluk deneyimimde ulaşım zorluğu çekmem. Öğretmenlik uygulaması yaptığım okul doğu görevi sayılan bir okuldu ve ilk öğretmenlik deneyimimi bu okulda yapmak istemezdim. Ulaşım ve araç gereçleri bakımından zengin bir okulda yapmak bana daha çok yarar sağlardı, fakat; bu okula gitmem de benim meslek hayatımda karşıma çıkacak zorluklar bakımından beni bilgilendirdi. Olumsuz gördüğüm hususlar bile bana deneyim kazandırdı.”

Sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde, öğretmenlik uygulaması dersinde karşılaşılan sorunlardan uygulama öğretmeninden kaynaklanan eksikler ortak olarak ifade edilen düşünce olmuştur. Öğretmen adaylarının çoğunluğu öğrencilerin öğretmen adaylarını ciddiye almadığını da vurgulamışlardır. Öğretmen adaylarından Ö12S öğrencilerin öğretmen adaylarını ciddiye almamasını şu şekilde ifade etmiştir:

“Aday öğretmenlerin sınıftaki öğrenciler tarafından abi-abla ya da stajyer olarak görülmesi dolayısıyla otoritesinin sağlam olmayışı bu dersin sınırlılıkları ve olumsuz yönleridir.”

Öğretmenlik Uygulaması Dersi Sonrasında Öğretmen Adaylarındaki Değişimlere İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt amacında, öğretmenlik uygulaması dersi sonrasında öğretmen adaylarındaki değişimler verilmiştir. Bu duruma ilişkin bulgular Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlik Uygulaması Dersi Sonrasında Öğretmen Adaylarındaki Değişimler

Kodlar	Katılımlar
1. Azim artışı	Ö1F, Ö8M
2. Öğrencilerle ilişkilerin gelişmesi	Ö1F, Ö4F, Ö5M, Ö6M, Ö8M, Ö11S, Ö12S
3. Özgüven artışı	Ö8M, Ö11S, Ö12S
4. Öğretmenlik mesleğine karşı olumlu tutum kazanma	Ö4F, Ö9S, Ö10S
5. Eğitimin bütün olduğu	Ö1F, Ö7M, Ö8M, Ö10 S
6. Sınıf yönetiminin gelişmesi	Ö2F, Ö11S
7. Teorik bilgilerin sağlamaşması	Ö4F, Ö8M, Ö9S, Ö11S
8. Ders anlatma becerilerinin gelişmesi ve tecrübenin artması	Ö2F, Ö3F, Ö5M, Ö7M, Ö8M, Ö11S
9. Araştırma sorgulama becerisinin gelişmesi	Ö4F, Ö8M

Tablo 5'e bakıldığında genel olarak öğretmen adaylarının, en fazla; öğrencilerle ilişkilerin gelişmesi bakımından değerlendirmede buldukları görülmüştür. Bu dersle birlikte ders anlatma becerilerinin gelişmesi ve tecrübenin artması öğretmen adaylarının ikinci en fazla üzerinde durdukları noktadır.

Fen bilgisi öğretmenliği bölümünde, öğretmenlik uygulaması dersinden sonra kendilerindeki değişimleri; azim artışı, öğretmenlik mesleğine karşı olumlu tutum kazanma, eğitimin bütünlüğüne inanma, sınıf yönetiminin gelişmesi, teorik bilgilerin sağlamaşması, araştırma sorgulama becerisinin gelişmesi şeklinde açıklamalar yapan öğretmen adayları olmuştur. Öğretmen adaylarından bazıları; öğrencilerle ilişkilerin gelişmesi, ders anlatma becerilerinin gelişmesi ve tecrübe kazanmaları gibi değişimlerde ortak görüş belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarından Ö4F öğretmenlik mesleğine karşı olumlu tutum kazanmasını şu şekilde açıklamıştır:

“... Danışman hocalarımız 10-20 yıllık öğretmenlerdi. Onların tecrübelerinden de yararlanarak kendime bir şeyler kattım. Öğretmenlik mesleğine karşı pozitif düşünceler kazandım. Öğrendiklerimizle kalmanamız yeni şeyler üstüne eklememiz gerektiğini düşünüyorum...”

İlköğretim matematik öğretmenliği bölümünde, öğretmenlik uygulaması dersinden sonra kendilerindeki değişimleri; azim artışı, özgüven artışı, teorik bilgilerin sağlamaşması, araştırma sorgulama becerisinin gelişmesi gibi ifade eden öğretmen adayları olmuştur. Öğretmen adaylarından bazıları bu uygulamalardan sonra eğitimin bütün olduğuna tamamen kanaat getirdiklerini dile getirmişlerdir. Öğretmen adaylarının çoğu ise öğrencilerle daha iyi ilişkiler kurduklarını, ders anlatma becerilerinde gelişme olduğu ve bu hususta

tecrübe kazandıklarını vurgulamışlardır. Öğretmen adaylarından Ö8M öğrencilerle ilişkilerin gelişmesi, özgüven artışı, teorik bilgilerin sağlamlaşması, ders anlatma becerilerinin ve tecrübenin artması kısımlarıyla ilgili kendindeki değişimi şu şekilde açıklamıştır:

“Kendimde birçok değişiklik gözlemledim. Üniversitede sınıf birincisi olmama rağmen teorik olarak da eksikliklerim olduğunu hissettim. Teorik bilgilerimi sağlamlaştırdığımı düşünüyorum... Sınıfta sunumlar çok yapmamıza rağmen utangaçlığımı, çekingenliğimi tam anlamıyla aşamamıştım. Buradaki sunumlar sayesinde özgüvenim arttı, eskiye göre sıklıkla aştım. Başka.. (düşünür) aslında çok fazla değişiklik yaşadım da toparlamaya çalışıyorum. Ha, öğrencilerle ilişkilerim gelişti. Aslında sosyal biri olduğumu düşünüyorum. İnsan ilişkilerim iyidir ama şimdi öğrencilerle de ilişkilerimi ilerlettim. Onlarla sıkı ilişkiler kurdum. Onlara ne zaman kızacağıma, onlarla ne zaman güleceğime tecrübe kazandım...”

Sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde, öğretmenlik uygulaması dersinden sonra kendilerindeki değişimleri; eğitimin bütünlüğüne tam inanma, sınıf yönetiminin gelişmesi, ders anlatma becerilerinin ve tecrübenin artması gibi ifade eden öğretmen adayları olmuştur. Öğretmen adaylarından bazıları; öğrencilerle ilişkinin gelişmesi, özgüven artışı, öğretmenlik mesleğine karşı olumlu tutum kazanma ve teorik bilginin sağlamlaşması gibi değişimlerde ortak görüş belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarından ÖS11 ise kendindeki değişimi genel olarak şu şekilde ifade etmiştir:

“İnsanlarla iletişimi iyi olan bir kişi de olsak toplum önünde konuşmak onlara bilgi aktarmak belli bir topluluğu amaç doğrultusunda etkin tutmak bilgi zaman ve tecrübe ister. Farklı dersler aracılığıyla kendi sınıflarımızda yaptığımız sunumlar etkili olsa da kendi branşımıza yönelik sınıflarda bilgi aktarmak, etkinlik yapmak farklı bir tecrübedir. Bu durum özellikle biz aday öğretmenlerinin özgüven gelişiminde büyük rol oynamaktadır. Bu süreçte bize rehberlik eden öğretmenlerimizin tecrübelerinden faydalanma imkânı bulmamız da bu dersin en büyük artlarından birisi. Bu ders öncülüğünde yaptığımız uygulama sayesinde kendi sınıfımda öğrendiğim bilgileri öğrencilere aktarabilme imkânı buldum. Çocuklar için neler yapabilirim hangi etkinlikleri hazırlayabilirim diye araştırırken kendimi akademik açıdan da geliştirmiş oldum... Öğrencilerin seviyelerine inmede daha başarılı olduğumu fark ettim ve sınıf içerisinde hâkimiyeti nasıl sağlamam gerektiğini öğrendim. İlk başta çok heyecanlıyken zamanla buna alıştığımı daha rahat hareket ettiğimi gözlemledim bu da öğrencilerle iletişimime büyük katkı sağladı.”

Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersi İçin Önerilerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt amacında, öğretmenlik uygulaması dersi için öğretmen adaylarının önerileri hakkında görüşleri belirtilmiştir. Bu duruma ilişkin bulgular Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersi İçin Önerileri

Kodlar	Katılımcılar
1. Dersin ilk sınıflardan itibaren başlaması	Ö1F, Ö3F, Ö7M, Ö8M, Ö11S, Ö12S
2. Dersin ağırlığının artırılması	Ö2F, Ö3F, Ö7M, Ö10S, Ö12S
3. Uygulamaya verilen önemin artırılması	Ö3F, Ö4F
4. Adil dağılıma önem verilmesi	Ö5M, Ö7M
5. Derse katılıma önem verilmesi	Ö6M
6. Öğretmen adayına daha özgür ortam sunulması gerektiği	Ö7M, Ö9S
7. Staj boyunca öğretmen adaylarına maaş verilmesi	Ö8M, Ö10S
8. Okullarda öğretmenlik uygulamasına özveri gösteren uygulama öğretmenleriyle dersleri yürütme	Ö7M, Ö12S

Tablo 6’ya bakıldığında genel olarak öğretmen adaylarının, en fazla; dersin erken dönemlerde başlaması gerektiği şeklinde değerlendirmede buldukları görülmüştür. Ayrıca dersin yüzde olarak ve zaman olarak ağırlığının artırılması gerektiği de öğretmen adaylarının üzerinde durdukları hususlardan bir diğeridir.

Fen bilgisi öğretmenliği bölümünde, öğretmenlik uygulaması dersi için sunulan değişim önerilerini; dersin ilk sınıflardan itibaren başlaması, dersin ağırlığının artırılması, uygulamaya verilen önemin artırılması şeklinde ortak görüş belirten öğretmen adayları olmuştur. Öğretmen adaylarından Ö3F derslerin ilk sınıftan itibaren başlamasını şu şekilde ifade etmiştir:

“Öğretmenlik uygulaması dersinin öncelikli olarak sadece son sınıfta yer almasının çok yarar sağladığını düşünmüyorum ki bence çok önemli bir ders öğretmenlik mesleği adına. Bu yüzden sadece son sınıfta yer almamalı ... Uygulama dersinin ilk sınıftan itibaren yer almasının bizleri okul bitince ve herhangi bir yerde mesleğimizi icra etmeye başlayınca sudan çıkmış balığa dönmüş şekilde hissetmemizi engeller diye düşünüyorum...”

İlköğretim matematik öğretmenliği bölümünde, öğretmenlik uygulaması dersi için sunulan değişim önerilerini; dersin ağırlığının artırılması, derse katılıma önem verilmesi, öğretmen adayına daha özgür ortam sunulması, staj boyunca öğretmen adaylarına maaş verilmesi, okullarda öğretmenlik uygulamasına özveri gösteren uygulama öğretmenleriyle dersleri yürütme şeklinde açıklama yapan öğretmen adayları olmuştur. Dersin ilk sınıflardan itibaren

başlaması ve adil dağılıma önem verilmesi öğretmen adayları tarafından ortak verilen açıklamalar olmuştur. Öğretmen adaylarından Ö6M derse katılıma önem verilmesini şu şekilde ifade etmiştir:

“Bu derse katılım çok önemli. Üniversitedeki hoca da, okuldaki hoca da derse katılıma önem vermeli. Dersin teorik kısmı farklı işlenerek ders sıkıcılıktan çıkarılmalı ve sürekli katılımın olması sağlanmalı.”

Sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde, öğretmenlik uygulaması dersi için sunulan değişim önerilerini; öğretmen adayına daha özgür ortam sunulması, staj boyunca öğretmen adaylarına maaş verilmesi, okullarda öğretmenlik uygulamasına özveri gösteren uygulama öğretmenleriyle dersleri yürütme şeklinde açıklama yapan öğretmen adayları olmuştur. Öğretmen adaylarından bazıları; dersin ilk sınıflardan itibaren başlaması ve dersin ağırlığının artırılması gibi durumlarda ortak görüş bildirmişlerdir. Öğretmen adaylarından Ö10S staj boyunca öğretmen adaylarına maaş verilmesini şu şekilde açıklamıştır:

“... Stajyerlere sigorta ve maaş verilmeli. Başka mesleklerde böyle uygulamalar var. Stajyerlerin statüsü artırılmalı.”

Tartışma ve Sonuç

Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin genel düşünceleri; olumlu olmakla birlikte, olumsuz yanlarının da olduğu ve bunlara çözüm aranması gerektiği şeklindedir. Bu uygulamaların, onlarda; pedagojik bilgi, alan bilgisi, sosyal bağlam gibi birçok alanda önemli değişimler sağladığını vurgulamışlardır. Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasına yönelik genel düşüncelerinin, öğretmenliğin sadece bilgi vermekten ibaret olmadığı, sahaya inilmesinin önemli olduğu, çok gerekli bir ders olduğu, eksiklerinin olduğu ve bunların giderilmesi gerektiği, hocaların katkısının büyük olduğu, en faydalı ders olduğu, önceki sınıflarda başlaması gerektiği ve öğretmenlik mesleğine tecrübe kazandırma olduğunu belirtmişlerdir. Bütün branşlardaki ortak kodlara bakıldığında, sahaya inmenin çok önemli olduğu görülmektedir. Yapılan araştırmalar sahaya inmenin yani öğretmenlik uygulamasının öğretmen adaylarının gerçek okul ve sınıf ortamını daha yakından tanımalarının faydalı olduğunu (Eraslan, 2009) ve gelecekteki öğretmenler için en güçlü öğrenme deneyimi olduğunu ortaya koymuştur (Darling-Hammond ve Bransford, 2005; Washburn-Moses, Kopp ve Hetttersimer, 2012). Öğretmen adayları öğretmenlik uygulaması dersinin çok önemli olduğu ve öğretmenlik

mesleğine tecrübe kazandırdığını vurgulamışlardır. Nitekim, Topkaya ve Yalın (2005)'a göre bu dersin nihai amaçlarından birinin tecrübe kazandırmak olduğu görülmüştür. Ayrıca bu sonucu destekleyen birçok benzer çalışmada da öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen adaylarına tecrübe kazandırdığı sonucuna ulaşılmıştır (Avcı ve İbret, 2016; Baran, Yaşar ve Maskan, 2015; Becit, Kurt ve Kabakçı, 2009; Özdaş ve Çakmak, 2018).

Öğretmen adayları öğretmenlik uygulamasına genel olarak olumlu bakışlarını belirtmişlerdir. Bu sonuç, Becit, Kurt ve Kabakçı-Yurdakul (2009)'un öğretmen adaylarının genel olarak öğretmenlik uygulamasına yönelik olumlu bir görüş sundukları; Altıntaş ve Görgeç (2014)'in öğretmenlik uygulamasının öğretmenlik mesleğine karşı olumlu tutum geliştirdiği sonuçlarıyla örtüşmektedir. Öğretmen adayları, olumlu deneyimlerinin; öğretmenlik mesleğine farkındalık sağlama, önyargıları yıkma, kendi düzeylerini farkına varma, deneyim kazandırma, bilgiyi pratiğe dökme, öğrenci seviyesine inme, özgüvende artma, sınıf yönetimi sağlama, iletişim becerisinde gelişme, farklı öğretim yöntem ve tekniklerini uygulamanın önemini görme olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum öğretmenlik uygulamalarının öğretmen adayları için oldukça faydalı görüldüğünün göstergesidir. Bütün branşlarda kullanılan ortak kodlara bakıldığında öğretmenlik uygulamasının öğretmenlik mesleğine farkındalık sağladığı bulgusuna paralel olarak Becit, Kurt ve Kabakçı-Yurdakul (2009) çalışmasında; araştırmaya katılan öğretmen adaylarının hepsinin öğretmenlik uygulamaları ile öğretmenlik mesleğinin hak ve sorumluluklarına ilişkin farkındalık edindiklerini ileri sürmektedir. Bunun yanı sıra öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamalarındaki olumlu deneyimlerden öğrenci seviyesine inme kodu da bütün branşlarda kullanılan diğer bir koddur. Etkili bir uygulama sürecinde öğretmen adaylarının öğrenci seviyesine inmesinde zamanla gelişim gösterebildikleri ve deneyim kazandıkları düşünülmektedir (Ayyvacı, Özbek ve Bülbül, 2019). Ayrıca bütün branşlarda kullanılan ortak kodlardan öğretmenlik uygulaması dersinin deneyim kazandırması ve bilgiyi pratiğe dönüştürmesi sonucuna ulaşan birçok çalışma da alanyazında yer almaktadır (Aslan ve Sağlam, 2018; Aşlamacı, 2016; Özdaş ve Çakmak, 2018). Son olarak olumlu deneyimler temasında ortak kod olan iletişim becerisinin gelişmesi sonucu ise Saracaloğlu, Yenice ve Karasakaloğlu'nun (2009) çalışmalarındaki birinci sınıf öğrencilerinin iletişim becerileri, dördüncü sınıf öğrencilerinden daha yeterli düzeyde olduğu sonucu ile çelişmektedir.

Branş bazında bakıldığında; fen bilgisi öğretmen adayları genel olarak öğretmenlik uygulamaları dersine karşı olumlu tutum içindedirler. Özellikle

bu uygulamaların tecrübe kazandırdığını ifade etmişlerdir. Fen bilimleri dersinin laboratuvar konularını kapsamasından dolayı da böyle düşünmektedirler. Matematik öğretmen adayları ise öğretmenlik uygulamasının öğrenci seviyesine inmede ciddi katkı sağladığını belirtmişlerdir. Araştırmalar ortaya koymuştur ki öğretmen adayları üniversitede aldıkları matematik derslerini ortaokulda öğretecekleri okul matematiği ile ilişkilendirmekte güçlük çekmektedirler (Eraslan, 2009). Böylece matematik öğretmen adaylarının öğrencilerin seviyesine inmede önceden güçlük çekerken bu ders sonrasında bunu tamamen aştıklarını diğer branşlara göre daha çok vurgulamış olmaları bu nedenden kaynaklanmaktadır. Son olarak sosyal bilgiler öğretmen adaylarının da öğretmenlik uygulamaları dersine olumlu tutum sergiledikleri gözlenmektedir. Özellikle bu uygulamanın iletişim becerilerine ciddi katkı sağladığını dile getirmişlerdir. Öğretmen adaylarından özellikle sosyal bilgiler öğretmen adayları bu uygulamaların iletişim becerisini arttırdığını vurgulamışlardır. Bu durum, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının iletişim yeterliliklerinin diğer branşlardaki öğretmen adaylarından yüksek olmasından kaynaklanmaktadır (Pala, 2008).

Öğretmenlik uygulamasında, öğretmen adaylarının karşılaştıkları sorunlar incelendiğinde; okullarda uygulama öğretmeninden kaynaklanan eksikler, öğrencilerin öğretmen adaylarını ciddiye almaması, dersin son seneye konulmasından kaynaklanan olumsuzluklar, bazı okulların şartlarının iyi olması gibi durumların ön plana çıktığı görülmüştür. Uygulama öğretmeninden kaynaklanan eksiklikler öğretmen adaylarının en çok üzerinde durdukları sorunlar arasındadır. Demir ve Çamlı (2011); Erarslan (2009); Görgeç, Çokçalışkan ve Korkut (2013); Kasapoğlu (2015); Seçer, Çeliköz ve Kayılı (2010); Yıldırım ve arkadaşları (2019) çalışmalarının sonuçları da araştırmanın bu bulgusunu desteklemektedir. Uygulama öğretmenlerinin belirlenmesinde bazı ölçütler getirilerek (Batmaz ve Ergen, 2020) belirli standartlara sahip öğretmenler arasından uygulama öğretmeni seçilmesinin (Yeşilyurt ve Semerci, 2011) öğretmen adaylarının karşılaşılabileceği sorunları azaltacağı düşünülmektedir. Ayrıca uygulama öğretmeni seçiminde performans değerlendirme ölçütlerinin geliştirilebilmesi de mümkündür (Katrancı, 2008; Yeşilyurt ve Semerci, 2011). Bu bağlamda okullarda her öğretmene uygulama öğretmeni vazifesi verilmemesi ve uygulama öğretmenlerinin tecrübeli ve öğretmen yetiştirmeye gönüllü öğretmenlerden seçilmesi gerekmektedir (Paker, 2008). Öğretmen adaylarının bir başka karşılaştıkları sorun, bu uygulamaların çok etkili olduğu ancak sadece son sınıfta yapılmasının olumsuz yönlerinin olduğu

şeklinde. Özellikle Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) kaygısını taşımaları bu durumu destekler niteliktedir. Bu noktada, öğretmen adayları, öğretmenlik uygulamasının son sınıfta yapılması ve bu dönemde diğer merkezi sınavların olması nedeniyle uygulamaya istedikleri oranda zaman ayıramamaktadırlar (Çapcıoğlu ve Kızılabdullah, 2020; Usta ve Güntepe, 2016)

Branş bazında; fen bilgisi öğretmen adayları uygulama öğretmeninden kaynaklanan eksikleri öğretmenlik uygulamalarını olumsuz yönde etkilediğini özellikle vurgulamışlardır. Fen bilgisi öğretmen adayları bu durumu; fizik, kimya, biyoloji öğretmenlerinin fen bilgisi öğretmenliği yapmasından kaynaklandığını dile getirmişlerdir ve bunun sakıncalarını ifade etmişlerdir. Alan yazında da fizik, kimya ya da biyoloji öğretmenlerinin fen bilgisi derslerine girmelerinin, fen bilgisi öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğu tarafından sakıncalı olduğu görülmektedir (Cansaran, Önder ve Kalkan, 2006). Aynı şekilde sosyal bilgiler öğretmen adayları da fen bilgisi öğretmen adayları gibi uygulama öğretmenlerinden kaynaklanan eksikler öğretmenlik uygulamalarını olumsuz yönde etkilediğini özellikle vurgulamışlardır. Bu durum; tarih ve coğrafya öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretmenliği yapmasından kaynaklanmaktadır. Matematik öğretmen adaylarına bakıldığında ise; genel olarak fen bilgisi ve sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre daha az problem yaşadıkları söylenebilir. Diğer branş öğretmen adayları; öğrenciler tarafından ciddiye alınmadığını düşünürken matematik öğretmen adaylarında böyle bir problem gözlenmemiştir. Bu durumun, matematik dersinin ortaokuldan başlayarak anlaşılmasının daha zor olmasından dolayı (Fillooy ve Rojana, 1989; Graham ve Thomas, 2000; Herscovics ve Linchevski, 1994); öğrencilerin bu branştaki öğretmen adayını da daha ciddiye almasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Öğretmen adaylarında öğretmenlik uygulaması dersi sonrasında değişimlerin başında öğrencilerle ilişkilerin gelişmesi gelir. Bu bulgu ile Koçak, Karakuş ve Soylu'nun (2020) araştırmasındaki öğretmen adaylarının uygulamadan sonra etkili iletişim kurma yönünden gelişim gösterdikleri görüşü paralellik göstermektedir. Bunu teorik bilgilerin sağlamaşması, ders anlatma becerilerinin gelişmesi ve tecrübenin artması takip eder. Nitekim, teorik bilgilerin sağlamaşması bulgusu; Poulou (2007) araştırmasında, öğretmenlik uygulamasının, öğretmen adaylarının üniversite derslerinde edindikleri teorik bilgiler ile gerçek yaşam ortamlarındaki uygulamalar arasındaki bağlantıyı fark etmelerine yardımcı olması durumuyla uyumludur. Benzer olarak All-

sopp, DeMarie, Alvarez-McHatton ve Doone (2006), pilot çalışmasında öğretmen adaylarının yüzde 94'ünün teorik ve saha uygulamaları arasında somut bağlantılar kurduğunu belirtmişlerdir.

Öğretmen adaylarının, öğretmenlik uygulaması için sundukları önerilerin başında, bu uygulamanın lisansın ilk yıllarından itibaren başlaması ve dersin ağırlığının artırılması gerektiği gelir. Bu bulgu; Bay, Şeker ve Alisina-noğlu'nun (2020) çalışmasında öğretmen adaylarının öğretmenlik misyonunun son sınıfa gelmeden önce uygulama yaptırılarak kazandırılması önerisi ile örtüşmektedir. Benzer olarak, Altıntaş ve Görgeç (2014) de araştırmalarında, öğretmen adaylarının sadece son sene değil önceki dönemlerde de bu uygulamaya dahil olması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca, Aslan ve Sağlam'ın (2018) çalışmasında da öğretmen adayları tarafından bu uygulamanın birinci sınıfta başlanarak, sürece yayılıp merhale merhale verilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Kaynakça

- Allsopp, D. H., DeMarie, D., Alvarez-McHatton, P. ve Doone, E. (2006). Bridging the gap between theory and practice: Connecting courses with field experiences. *Teacher Education Quarterly*, 33(1), 19-35.
- Altıntaş, S. ve Görgeç, İ. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik uygulaması üzerine görüşleri (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi örneği). *Turkish Studies*, 9(8), 197-208.
- Arnold, K.H., Gröschner, A. ve Hascher, T. (2014). *Pedagogical field experiences in teacher education: Introduction to the research area*. In: Arnold, Karl-Heinz; Gröschner, Alexander; Hascher, Tina (eds.) *Pedagogical field experiences in teacher education / Schulpraktika in der Lehrerbildung* (pp. 9-26). Münster: Waxmann
- Aslan, M. ve Sağlam, M. (2018). Öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen adaylarının görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(1), 144-162.
- Aşlamacı, İ. (2016). Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin görüşleri (İnönü Üniversitesi örneği). *Journal of International Social Research*, 9(43), 1361-1376.
- Avcı, E. K. ve İbret, B. Ü. (2016). Öğretmenlik uygulaması-II dersine ilişkin okul öncesi öğretmen adaylarının görüşlerinin değerlendirilmesi. *Kastamonu Education Journal*, 24(5), 2519-2536.
- Ayvacı, H. Ş., Özbek, D. ve Bülbül, S. (2019). Bir öğretmenlik uygulaması sürecinin farklı katılımcılar tarafından değerlendirilmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 57-66.
- Baeten, M. ve Simons, M. (2016). Innovative field experiences in teacher education: student-teachers and mentors as partners in teaching. *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 28(1), 38-51.
- Baran, M., Yaşar, Ş. ve Maskan, A. (2015). Fizik öğretmen adaylarının öğretmenlik

- uygulaması dersine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 230-248.
- Başal, H. A., Bağçeli-Kahraman, P., Özen, R., Tabak, D. ve Turan, N. (2017). Okul öncesi eğitimi öğretmen adayları, uygulama öğretmenleri, öğretim elemanları ve uygulama okulu yöneticilerinin öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin görüşleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(2), 389-417.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenilirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28.
- Batmaz, O. ve Ergen, Y. (2020). İlkokul öğretmenleri ve öğretim üyelerinin öğretmenlik uygulaması dersine yönelik görüşleri. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 53(2), 549-576.
Doi: 10.30964/auedfd.541079
- Bay, D. N., Şeker, P. T. ve Alisinanoğlu, F. (2020). Öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 1-20.
- Becit, G., Kurt, A. A. ve Kabakçı-Yurdakul, I. (2009). Bilgisayar öğretmen adaylarının okul uygulama derslerinin yararlarına ilişkin görüşleri. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 169-184.
- Beldağ, A. ve Yaylacı, A. F. (2014). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eğitim sistemi hakkındaki görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(48), 90-107.
- Biber, A. Ç. ve Tuna, A. (2015). Pedagojik formasyon eğitimi alan matematik bölümü mezunu öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersi hakkındaki görüşleri. *Başkent University Journal of Education*, 2(2), 131-140.
- Biber, M., Erbay, H. N. ve Kirişçi, M. (2018). Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine ve öğretmenlik mesleğine yönelik görüşleri. *Turkish Studies*, 13(4), 117-138.
Doi: 10.7827/TurkishStudies.13060
- Cansaran, A., Önder, İ. ve Kalkan, M. (2006). Fen bilgisi eğitimi anabilim dallarındaki okul deneyimi uygulamalarının değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(1), 83-99.
- Cengiz, C. (2021). Öğretmenlik uygulaması dersinin değerlendirilmesi: öğretmen adaylarının bakış açısı. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 48-62.
Doi: 10.14582/DUZGEF.2021.165
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri*. (M. Bütün ve S. B. Demir, Çev. Ed.). İstanbul: Siyasal Kitapevi. (Orijinal çalışma basım tarihi: 2013)
- Çapcıoğlu, F. ve Kızılabdullah, Y. (2020). Uygulama öğretmeni ve öğrencilerinin Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretmenlik uygulaması sürecine yönelik görüşleri. *Dini Araştırmalar*, 23(58) (Din Eğitimi: Prof. Dr. Beyza Bilgin Özel Sayısı), 15-78.
- Çepni, O., Aydın, F. ve Şahin, V. (2015). Coğrafya öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin görüşleri. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 4(1), 35-49.
- Çetinkaya, E. ve Kılıç, D. (2017). Öğretmenlik uygulaması dersinin etkililik düzeyinin okul yöneticisi, sınıf öğretmeni ve öğretmen aday görüşlerine göre incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 561-

571.

- Çiçek, Ş. ve İnce, M. L. (2005). Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması sürecine ilişkin görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 16(3), 146-155.
- Darling-Hammond, L. ve Bransford, J. (2005). *Preparing teachers for a changing world*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Değirmençay, Ş. A. ve Kasap, G. (2013). Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerine ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 47-57.
- Demir, Ö. ve Çamlı, Ö. (2011). Öğretmenlik uygulaması dersinde uygulama okullarında karşılaşılan sorunların sınıf ve okul öncesi öğretmenliği öğrenci görüşleri çerçevesinde incelenmesi: Nitel bir çalışma. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 117-139.
- Demirkaya, H. ve Ünal, O. (2017). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sözleşmeli öğretmenlik uygulamasına yönelik görüşlerinin incelenmesi. *International Journal of Social Science Research*, 6(1), 24-37.
- Eraslan, A. (2009). İlköğretim matematik öğretmen adaylarının 'öğretmenlik uygulaması' üzerine görüşleri. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 3(1), 207-221.
- Esen-Aygün, H. ve Şahin-Taşkın, Ç. (2019). Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması kapsamında bilişsel esnekliğe ilişkin görüşleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(4), 1475-1499.
Doi: 10.14689/issn.2148-2624.1.7c.4s.8m
- Filloy, E. ve Rojana, T. (1989). Solving equations: The transition from arithmetic to algebra. *For the Learning of Mathematics*, 9(2), 19-25.
- Girgin, D. ve Şahin, Ç. (2019). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik uygulaması dersi kapsamındaki etkinlik hazırlama ve uygulama süreçlerinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(3), 1601-1636.
- Gökçe, E. ve Demirhan, C. (2005). Öğretmen adaylarının ve ilköğretim okullarında görev yapan uygulama öğretmenlerinin öğretmenlik uygulaması etkinliklerine ilişkin görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(1), 43-71.
- Gökmen, Ö. F. (2015). Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasına yönelik görüşleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 96-115.
- Gömlüksiz, M. N., Kan, A. Ü. ve Öner, Ü. (2017). Etkili öğretmenlik eğitimi perspektifinde öğretmenlik uygulaması dersine eleştirel bir yaklaşım: Nitel bir inceleme. *Tarih Okulu Dergisi*, 10(32), 927-954.
Doi: 10.14225/Joh1131
- Görgeç, İ., Çokçalışkan, H. ve Korkut, Ü. (2013). Öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen adayları, uygulama öğretmenleri ve uygulama öğretim üyeleri açısından işlevselliği. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28, 56-72.
- Graham, A. T. ve Thomas, M. O. (2000). Building a versatile understanding of algebraic variables with a graphic calculator. *Educational Studies in Mathematics*, 41(3), 265-282.
- Güler, A., Halıcıoğlu, M. B. ve Taşğın, S. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Herscovics, N. ve Linchevski, L. (1994). A cognitive gap between arithmetic and algebra. *Educational studies in mathematics*, 27(1), 59-78.
- Holloway, I. ve Wheeler, S. (1996). *Qualitative research for nurses*. Oxford: Blackwell Science Ltd.
- Kasapoğlu, K. (2015). A Review of studies on school experience and practice teaching in Turkey. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(1), 147-162.
- Katranç, M. (2008). *Öğretmenlik uygulamasında uygulama okulu koordinatörleri ve uygulama öğretmenlerinin görev ve sorumluluklarını yerine getirme düzeyleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kılıç, A. (2010). Learner-centered micro teaching in teacher education. *International Journal of Instruction*, 3(1), 77-100.
- Koçak, M., Karakuş, D. ve Soylu, Y. (2020). Matematik öğretmeni adaylarının mesleki bilgilerinin gelişimleri ile ilgili farkındalıklarının incelenmesi: öğretmenlik uygulaması örneği. *International Journal of Educational Studies in Mathematics*, 7(2), 39-56.
- Lincoln, S. Y. ve Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded source book* (2. baskı). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Özdaş, F. ve Çakmak, M. (2018). Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin metaforik algıları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(4), 2747-2766.
- Özkılıç, R., Bilgin, A. ve Kartal, H. (2008). Öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen adaylarının görüşlerine göre değerlendirilmesi. *İlköğretim Online*, 7(3), 726-737.
- Paker, T. (2008). Öğretmenlik uygulamasında öğretmen adaylarının uygulama öğretmeni ve uygulama öğretim elemanının yönlendirmesiyle ilgili karşılaştıkları sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(28), 132-139.
- Pala, A. (2008). Öğretmen adaylarının empati kurma düzeyleri üzerine bir araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(23), 13-23.
- Poulou, M. (2007). Student-teachers' concerns about teaching practice. *European Journal of Teacher Education*, 30(1), 91-110.
Doi: 10.1080/02619760600944993
- Ramazan, O. ve Yılmaz, E. (2017). Okul öncesi öğretmen adaylarının okul deneyimi ve öğretmenlik uygulamalarına yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 332-349.
- Saracaloğlu, A. S., Yenice, N. ve Karasakaloğlu, N. (2009). Öğretmen adaylarının iletişim ve problem çözme becerileri ile okuma ilgi ve alışkanlıkları arasındaki ilişki. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 187-206.
- Seçer, Z., Çeliköz, N. ve Kayılı, G. (2010). Okul öncesi öğretmenliği okul uygulamalarında yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 128-152.
- Selvi, M., Doğru, M., Gencosman, T. ve Saka, D. (2017). Fen bilimleri öğretmen adaylarının okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerine ilişkin görüş-

- lerinin etkinlik kuramına göre incelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(1), 175-193.
Doi: 10.7822/omuefd.327397
- Sharts-Hopko, N. C. (2002). Assessing rigor in qualitative research. *Journal of the Association of Nurses in Aids Care*, 13(4), 84-86.
- Soarez, L., Howerter, C. S., Crawford, K. V. ve Tootle, K. (2017). Implementing co-teaching in higher education: pedagogical innovations in field experiences. *The Field Experience Journal*, 20, 1-18.
- Topkaya, E. Z. ve Yalın, M. (2005). Uygulama öğretmenliğine ilişkin tutum ölçeği geliştirilmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 1(1-2), 14-24.
- Usta, N. D. ve Güntepe, E. T. (2016). Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerine ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(42), 1215-1223.
- Washburn-Moses, L., Kopp, T. ve Hettersimer, J. (2012). Prospective teachers' perceptions of the value of an early field experience in a laboratory setting. *Issues in Teacher Education*, 21(2), 7-22.
- Yeşilyurt, E. ve Semerci, Ç. (2011). Uygulama öğretmenlerinin öğretmenlik uygulaması sürecinde karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Akademik Bakış Dergisi*, (27), 1-23.
- Yeşilyurt, E. ve Semerci, Ç. (2012a). Öğretmenlik uygulaması öğretim programına yönelik paydaşların görevlerini yerine getirme düzeylerinin değerlendirilmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(8), 1345-1357.
- Yeşilyurt, E. ve Semerci, Ç. (2012b). Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması öğretim programı bağlamında karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 9(2), 475-499.
- Yeşilyurt, E. ve Semerci, Ç. (2013). Öğretmenlik uygulaması öğretim programının standart temelli değerlendirme modeli ışığında değerlendirilmesi. *International Online Journal of Educational Sciences*, 5(1), 188-210.
- Yıkımsı, A., Özak, H., Acar, Ç. ve Karabulut, A. (2014). Öğretmen adaylarının zihin engelliler sınıf öğretmenleri ve uygulama sınıflarına ilişkin görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(Özel Sayı), 297-306.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yıldırım, R. G., Özyılmaz-Akamca, G., Ellez, A. M., Karabekmez, S. ve Bulut-Üner, A. N. (2019). Okul öncesi öğretmen adaylarının okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 9(2), 306-316.
- Yılmaz, M. ve Özçakmak, H. (2015). Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersleriyle ilgili görüşlerinin değerlendirilmesi. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 4(1), 127-136.
Doi: 10.14686/BUEFAD.2015111020
- Yin, R. K. (2003). *Case study research: design and methods* (3rd Edition). Thousand Oaks: Sage.
- YÖK. (2018). *Sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programı*. https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/Sosyal_Bilgileri_Ogretmenligi_Lisans_Programi09042019.pdf adresinden edinilmiştir.

Yücesoy-Özkan, Ş., Öncül, N., Çolak, A., Acar, Ç., Aksoy, F., Bozkuş-Genç, G. ve Çelik, S. (2019). Zihin engelliler öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine ve uygulama okullarına ilişkin beklentilerinin belirlenmesi. *İlköğretim Online*, 18(2), 808-836.

Doi: 10.17051/ilkonline.2019.562062

Zeichner, M. K. (2010). Rethinking the connections between campus courses and field experiences in college and university-based teacher education. *Journal of Teacher Education*, 35(3), 479-501.